

Nr 343.

Av herr **Fjellman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 116, angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition den 18 februari 1927, nr 116, angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m. heter det på tal om ett tilltänkt förstatligande av vissa kommunala mellanskolor (sid. 256):

»Beträffande skolorna i Malmöhus län, Höganäs och Eslöv, är det icke lätt att erhålla säkra hållpunkter för att föredraga den ena framför den andra. Skolan i Höganäs uppvisar obestridligen den jämnaste utvecklingen. Lärjungantalet har nämligen växlat inom snäva gränser, och medeltalet är högre för de senaste fem åren än för åren 1919—21. För skolan i Eslöv konstaterar man i sistnämnda avseende ett motsatt förhållande; lärjungeantalet har också vid denna skola sjunkit från 167 år 1919 till 124 år 1926. Höganäs municipalsamhälle har en betydande folkmängd, uppgående till nära 6,000 personer, och utgör centrum i tätbefolkad bygd, som icke i det närmare grannskapet har tillgång till statsläroverk. På grund av nu angivna förhållanden torde Höganäs böra före Eslöv ifrågakomma till erhållande av statsläroverk.»

Detta resonemang, som utifrån den i propositionen s. 254 givna tabellen och med gränsen satt vid höstterminen 1922 kan synas vara riktigt nog, blir dock ej så litet missvisande. Sålunda företer visserligen Eslövs kommunala mellanskola åren 1919, 1921, 1922 en rätt stark stegring i elevantalet, sammanhängande med landsbygdens goda ekonomiska villkor under de åren. Att Höganässkolan under samma år ej visar så stark frekvens, beror uppenbarligen på att dessa år voro de tre första av skolans tillvaro. För övrigt visar Höganässkolan liksom skolan i Eslöv en nedgång i elevantalet under efterkrigsåren, ehuru den inträffar i Höganäs två år senare (1924) än i Eslöv (1922). På dessa relationer i elevtillströmningen torde därför ej så mycket vara att bygga. Härtill kommer, att kommunala mellanskolan i Eslöv under de närmast kommande åren av vissa tecken att döma bör bli talrikare frekventerad. Mellanskolan rekryteras nämligen till större delen ur läroverkets s. k. nederskola, en av kommunen helt bekostad underbyggnad till mellanskolan, där folkskolans tre högsta årskurser inläras på två år, detta för tids vinnande. Denna nederskola, som

under åren 1922, 1923 och 1924 visade nedgång, har under åren 1925 och 1926 visat en påtaglig stegring i frekvensen (54, 45, 48, 64, 62 elever för resp. år), vilket måste komma mellanskolan till godo. Redan de utvecklingstendenser hos de båda skolorna, som departementschefen utläser ur sina siffror, torde sålunda ej vara tillräckligt utpräglade, för att den kommunala mellanskolan i Höganäs a priori bör gå före den i Eslöv vid ett förstatligande.

Nu finnas emellertid andra faktorer, som vid ett förstatligande rättvisligen böra beaktas och som giva Eslövsskolan ett bestämt företräde.

Sålunda omnämner ej propositionen i detta sammanhang, att kommunala mellanskolan i Eslöv har en påbyggnad av ett kommunalt fyraårigt gymnasium, besökt under de senare åren av något mer än 100 elever pr läsår. Vid tal om Motala kommunala mellanskolas förstatligande anföres förefintligheten av ett till mellanskolan knutet gymnasium som ett starkt skäl bland andra till skolans förstatligande. Skall man nu riktigt bedöma elevfrekvensen vid kommunala mellanskolan i Eslöv måste man räkna med de elever från klass 3 i mellanskolan, vilka gå över i den på denna klass byggda första gymnasieringen. Denna ring måste nämligen betecknas som en parallellklass till mellanskolans klass 4. Det är ju nämligen en välbekant sak, att elever i vanliga kommunala mellanskolor ej gärna lämna sin skola förrän efter avlagd realskoleexamen för att övergå till gymnasium eller till praktiska yrken. Räknar man alltså med dessa elever i Eslövsgymnasiets första ring (med uteslutande av utifrån inkomna elever), finner man för åren 1922—1926 ett antal på resp. 16, 16, 17, 14, 24, alltså ett medeltal av något över 17 elever per år. Läger man, vilket man måste göra om ej jämförelsen skall halta, denna siffra till den i propositionen anförda medelvalören för samma tidsperiod för kommunala mellanskolan i Eslöv, d. v. s. 129, får man samma siffra, som utgör medeltalet för elevfrekvensen vid kommunala mellanskolan i Höganäs under samma år, nämligen 146. Den stora tillströmningen till gymnasiets första ring 1926 ger också förklaringen till skillnaden i elevantalet i Eslövs kommunala mellanskola hösten 1925 och 1926.

Jag vill också påpeka, att skolkommissionen i sitt Betänkande V, sid. 133, på detta sätt fullt riktigt medräknade första gymnasieringen vid sitt bedömande av kommunala mellanskolans i Eslöv berättigande till förstatligande.

Härtill kommer ännu en sak, som ej synes ha beaktats vid den i propositionen gjorda jämförelsen mellan de båda skolorna. I Eslöv finnes, utom den obligatoriska fortsättningsskolan och dess påbyggnader, en folkskolans högre avdelning på i regel tvenne årsklasser, vartill motsvarighet helt saknas i Höganäs och som avlastar ett icke ringa antal elever, som annars med nödvändighet kommit att tillhöra den kommunala mellanskolan. Elevantalet i denna folkskolans högre avdelning (motsv. ett sjunde och åttonde skolår) är för perioden 1922—1926 resp. 34, 45, 44, 78, 65. Ponerar man alltså, att Eslöv ställdes på samma nivå som Höganäs, d. v. s. om från dess folkskola bortskars den högre avdelningen och från dess högre samskola dess gymnasium, skulle följaktligen elevfrekvensen i den kommunala mellanskolan med naturnödvändighet komma att väsentligen överstiga den i Höganäs.

Genom den rikare utvecklingen och rikare differentieringen av sitt skolväsen: folkskola med fortsättningsskola och högre avdelning av folkskola parallellt med denna, yrkes- och lärlingsskola, tvåårig nederskola, motsvarande folkskolans klasser 4—6 (och förverkligande ett av skolkommissionens förslag, nämligen att möjliggöra för studieinriktad ungdom att hastigare genomgå folkskolan), kommunal mellanskola och fyraårigt kommunalt gymnasium, byggande på mellanskolans tredje klass, samtliga skolor med fullt genomförd samundervisning, intar Eslöv i skolhänseende en helt annan position än Höganäs, varför det måste sägas innebära en mycket påtaglig orättvisa, om vid ett förstatligande av vissa mellanskolor Eslöv skulle ställas efter Höganäs.

Härtill kommer ytterligare, att Eslöv i mycket större omfattning än Höganäs tjänar kringliggande landsbygds intressen. Därigenom att ej mindre än 6 olika banlinjer sammanlöpa i Eslöv, ha Eslövs kommunala mellanskola och gymnasium blivit livligt frekventerade just från kringliggande landsbygd av det tätbefolkade Centralskåne. Sälunda uppvisar höstterminen 1925 kommunala mellanskolan i Eslöv 69 elever ej bosatta i Eslöv, medan blott 62 tillhöra samhället, under det att samtidigt kommunala mellanskolan i Höganäs uppvisar 87 elever hemmahörande i municipalsamhället, men blott 47 tillhörande landsbygden, av vilka därjämte många äro från Väsby, som tillhör Höganäs skolområde. Kommunala mellanskolan i Eslöv — ett samhälle enbart det med *över* 6,000 invånare — tillgodoser alltså i väsentligt större utsträckning än mellanskolan i Höganäs ett av de intressen, som poängterats vara särskilt vägande vid propositionens avgivande, nämligen att bereda lämpliga studiemöjligheter åt landsbygdens barn. Ännu större blir differensen på gymnasiet, där endast c:a $\frac{1}{3}$ av eleverna tillhöra Eslövs samhälle.

Som ett skäl till förstatligande utom det senast anförda, nämligen att kommunala mellanskolan i Eslöv ej minst kommit kringliggande landsbygd till godo, skulle även kunna anföras Eslövsskolans trettioåriga traditioner. Visserligen förändrades samskolan först 1914 till kommunal mellanskola, men den var föregången av en lång och framgångsrik utveckling från medlet av 1890-talet, varvid även pedagogisk försöksverksamhet ej utan framgång bedrivits.

Med fullt beaktande av de av departementschefen angivna skälen, som kunna tala för ett förstatligande av kommunala mellanskolan i Höganäs, föreslås av ovan angivna grunder därjämte ett förstatligande av kommunala mellanskolan i Eslöv.

Jag hemställer alltså,

att riksdagen med anledning av Kungl. prop. nr 116 beslutar inrättandet av ett statsläroverk jämväl i Eslöv.

Stockholm den 15 mars 1927.

J. Fjellman.

